

СПД ФО Огоньок В. О.

м. Тернопіль, вул. Кн. Острозького, 48/42 т. +380689681388

Кваліфікаційний сертифікат архітектора - серія АА № 002489

Кваліфікаційний сертифікат архітектора - серія АА № 003273

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПЛАН

СМТ. ВЕЛИКА БЕРЕЗОВИЦЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА, ДОДАТКИ

ТОМ 2

04 – 22

Головний архітектор проекту

В.О. Огоньок

С.Б. Маркітаненко

Тернопіль 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. МЕТОДОЛОГІЯ СЕО.....	8
1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні.....	8
1.2. Забезпечення громадського обговорення і консультацій під час визначення обсягу СЕО.....	8
2. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	10
2.1. Зміст та основні цілі генерального плану.....	10
2.2. Зв'язок з іншими документами державного планування.....	10
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО.....	12
3.1. Стан атмосферного повітря.....	12
3.2. Зміна клімату.....	18
3.3. Стан водних ресурсів.....	20
3.4. Земельні ресурси та ґрунти.....	24
3.5. Стан здоров'я населення.....	25
3.6. Біорізноманіття, природоохоронні території та об'єкти.....	32
3.7. Поводження з відходами.....	39
3.8. SWOT-аналіз екологічної ситуації території.....	41
4. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	45
5. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	48
6. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	52
7. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ – 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....	61
8. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	67
8.1. Охорона атмосферного повітря.....	67
8.2. Охорона водних ресурсів.....	70

8.3. Охорона ґрунтового покриву і відновлення порушених земель.....	72
8.4. Заходи щодо охорони здоров'я населення	73
8.5. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, рекреаційних ресурсів, формування екологічної мережі.	74
8.6. Охорона навколишнього середовища від дії шуму, електромагнітних випромінювань	77
8.7. Поводження з відходами.....	79
9. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ).....	81
10. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	82
11. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ).....	85
12. РЕЗЮМЕ	86
ДОДАТКИ.....	89
1. Довідка про консультації (до заяви про визначення обсягу СЕО)	90
2. Протоколи дослідження повітря.....	99
3. Довідка від Регіонального офісу водних ресурсів у Тернопільській області про якісний стан річки Серет.....	107
4. Дотримання правового режиму зон санітарної охорони підземних джерел водопостачання	116
5. Дослідження показників складу та властивостей зворотних вод	130
6. Висновок з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності щодо реконструкції розпиловочного цеху під склад щебеневої продукції з встановленням асфальтобетонного заводу по вул.Студинського, 13 у смт Велика Березовиця Тернопільського району Тернопільської області	149
7. Лист Великоберезовицької селищної ради від 27.02.2023 р. № 375	167

СПИСОК АВТОРСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Відділ, в якому розроблено проект	Посада виконавця	Прізвище виконавця	Підпис
1	2	3	4
СПД ФО Огоньок В. О.	ГАП	С.Б. Маркітаненко	
	Архітектор	В. О. Огоньок	
	Провідний еколог	Ю. В. Пельовіна	
	Інженер	С.Й. Шаманський	

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АБМ – американський білий метелик

ЗСО – зона санітарної охорони

ДДП – документ державного планування

ДСП 173-96 – Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів від 19 червня 1996 р. № 173

ЕНЯ_{ср} – екологічний норматив якості, середньорічна концентрація

СЗЗ – санітарно-захисна зона

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

ПГ – парниковий газ

ТПВ – тверді побутові відходи

AQI – air quality index (індекс якості повітря)

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проєкту «Генеральний план селища Велика Березовиця Великоберезовицької територіальної громади Тернопільського району Тернопільської області» виконано відповідно до Законів України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про регулювання містобудівної діяльності», Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року №296, «Рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування», наданих Міністерством енергетики та захисту довкілля України від 03.03.2020 року №26/1.4-11.3-5650 та інших нормативно-правових актів.

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення документів державного планування.

1. МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№562-VIII від 01.07.2015 року), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Основи екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року). У даному законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії. Зокрема, одним із показників цілі 4 Стратегії є «Запровадження управління екологічним ризиком на основі його моделювання в режимі реального часу із залученням новітніх інформаційних технологій з метою захисту природних екосистем, здоров'я та благополуччя населення», цілі 5 Стратегії – «Упровадження принципів належного екологічного врядування, підтримка постійного діалогу із заінтересованими сторонами щодо підготовки та прийняття стратегічних рішень».

У 2012 році Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №659 від 17.12.2012 року затверджено «Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)». Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог «Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище».

21 лютого 2017 року у Верховній Раді України було зареєстровано нову редакцію законопроекту «Про стратегічну екологічну оцінку» (реєстраційний №6106). Метою законопроекту є встановлення сфери застосування та порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування на довкілля. Законопроект, що розроблений на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року та підписаний Президентом України 10 квітня 2018 року. Даний Закон вступив у дію з 12 жовтня 2018 року.

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки, який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що документи державного планування, зокрема містобудівна документація, повинні проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків планованої діяльності для довкілля.

1.2. Забезпечення громадського обговорення і консультацій під час визначення обсягу СЕО

В рамках проведення процедури СЕО проекту «Генеральний план селища Велика Березовиця Великоберезовицької територіальної громади Тернопільського району Тернопільської області» було складено Заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та опубліковано Повідомлення про оприлюднення Заяви у засобах масової інформації, а саме:

- всеукраїнська громадсько-політична газета «Сільський господар» - № 48 (286) від 7 грудня 2022 року;

- громадсько-політичне видання «НОВА Тернопільська газета» - № 39 (1109) від 7-13 грудня 2022 року.

Також Повідомлення про оприлюднення Заяви та власне Заяву про визначення обсягу СЕО розміщено на офіційному сайті селищної ради: <https://vbsr.gov.ua/>

Протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу СЕО (15 календарних днів) надійшли зауваження та пропозиції від управління екології та природних ресурсів Тернопільської ОВА (№ 04/35 від 06.01.2023) і департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОВА (№ 4888/15-01 від 27.12.2022). Детальний перелік питань наведено у довідці про консультації щодо Заяви про визначення обсягу СЕО (Додаток 1). Від громадськості жодних зауважень чи пропозицій не надходило.

2. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

2.1. Зміст та основні цілі генерального плану

Генеральний план населеного пункту – містобудівна документація, яка вирішує концептуальні напрямки розвитку, планування, забудови та іншого використання території населеного пункту.

Проект «Генеральний план селища Велика Березовиця Великоберезовицької територіальної громади Тернопільського району Тернопільської області» розробляється у зв'язку з необхідністю отримання в користування органа місцевого самоврядування містобудівної документації, яка б відповідала вимогам чинного законодавства і дала можливість приймати управлінські рішення щодо розміщення нових територій для житлової та виробничої забудови, об'єктів обслуговування, торгівлі та інших видів підприємницької діяльності, підвищення рівня інженерного благоустрою територій селища, а також забезпечити як сталий розвиток населеного пункту так і формування елементів дієздатної громади, визначивши черговість розміщення нової житлової забудови, покращення культурно-побутового обслуговування населення та існуючого функціонального зонування території селища, удосконалення вулично-дорожньої мережі, забезпечення формування повноцінного життєвого середовища.

Завданнями генерального плану населеного пункту є:

- визначення основних принципів і напрямків планувальної організації та функціонального призначення території;
- формування системи громадського обслуговування населення;
- організація вулично-дорожньої та транспортної мережі, інженерного обладнання, інженерної підготовки і благоустрою;
- організація цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів;
- визначення основних принципів охорони навколишнього природного середовища, охорони та збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища історичних населених пунктів;
- визначення послідовності реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

2.2. Зв'язок з іншими документами державного планування

Генеральний план розробляється у розвиток містобудівної документації вищого рівня, враховуючи положення документів національного, регіонального та місцевого рівнів. Під час розробки проекту «Генеральний план селища Велика Березовиця Великоберезовицької територіальної громади Тернопільського району Тернопільської області» враховані:

Документи національного рівня:

- Указ Президента України № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;
- Закон України № 3059-III «Про Генеральну схему планування території України»;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»;
- Постанова Кабінету Міністрів України № 179 «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року»;
- Закон України № 2697-VIII «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 443-р «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року»;
- Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 17 січня 2023 року № 27 «Про затвердження Програми державного моніторингу вод».

Документи регіонального рівня:

- Схема планування території Тернопільської області;
- Регіональна схема формування екологічної мережі Тернопільської області;
- Регіональний план управління відходами Тернопільської області на період до 2030 року;
- Програма з локалізації та ліквідації карантинних організмів на території Тернопільської області на 2021-2023 роки;
- Доручення голови Тернопільської обласної державної адміністрації від 29 травня 2019 року № 67 «Про ліквідацію вогнищ розповсюдження борщівника Сосновського на території області»;
- Програма розвитку водного господарства та водно-екологічного оздоровлення природного середовища Тернопільської області на 2022-2024 роки.

Документи місцевого рівня:

- Стратегія розвитку Великоберезовицької територіальної громади на 2021-2027 роки;
- Екологічна програма Великоберезовицької територіальної громади на 2022-2023 роки.

Більш детальний рівень зв'язку програмних документів державного планування з проектом генерального плану відображені у розділі 6.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Стан довкілля обумовлюється впливом на нього усіх суб'єктів природокористування. Першочергова увага до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності населення – невід'ємна умова сталого розвитку.

Оскільки природні ресурси є основою життєдіяльності населення та економіки держави, саме тому їх збереження, відтворення та невиснажливе використання має здійснюватися як з боку держави, так і з боку громадськості.

В основу формування державної екологічної політики покладено принцип, згідно з яким екологічна безпека є складовою національної безпеки. Мета природоохоронної діяльності полягає у досягненні оптимального балансу між шкідливими для довкілля наслідками, що супроводжують розвиток суспільства, і можливостями природних ресурсів до самовідтворення.

При аналізі та оцінці поточного стану навколишнього середовища смт Велика Березовиця були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я. У процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються суб'єктами в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища.

3.1. Стан атмосферного повітря

Атмосферне повітря є одним з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища. Критерієм розподілу атмосферного повітря як природного об'єкта є природний, непорушний зв'язок повітря з довкіллям.

Внаслідок розвитку промисловості простежується тенденція щодо збільшення обсягів викидів в атмосферу найрізноманітніших інгредієнтів забруднення - це тисячі хімічних сполук, важкі метали та оксиди, токсичні речовини та аерозолі. Суттєвим джерелом забруднення виступає і автотранспорт. Викиди від автотранспорту особливо небезпечні для здоров'я людини, оскільки потрапляють у повітря в приземному шарі, в зоні дихання людини, особливо дітей. Основними викидами в атмосферу з транспортних засобів є: оксид азоту, оксид вуглецю, сірчистий газ, вуглеводень, бенз(а)пірен. На сьогодні спостерігається тенденція до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від транспортних засобів, яка ймовірно продовжуватиметься, оскільки існує потенціал для подальшого зростання рівня автомобілізації.

Стаціонарні джерела викидів

На сьогодні на території смт Велика Березовиця здійснює свою діяльність товариство з обмеженою відповідальністю «ВФ ПЛЮС» за адресою: смт Велика Березовиця, вул. Студинського, 13. Згідно з «Класифікацією видів економічної діяльності ДК 009:2010» діяльність ТОВ «ВФ ПЛЮС» відноситься до класу 23.99 - Виробництво неметалевих мінеральних виробів, н.в.і.у. Інших підприємств-забруднювачів атмосферного повітря в межах населеного пункту немає.

За вимогами санітарної класифікації ДСП 173-96 (додаток №4) підприємство ТОВ «ВФ ПЛЮС» належить до 1 класу небезпеки з нормативною СЗЗ розміром 1000 м.

Вказаний розмір СЗЗ не витримується у західному, східному, північно-західному та північному напрямках.

Висновком державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо коригування розміру СЗЗ для мобільного асфальтобетонного заводу ТОВ «ВФ ПЛЮС» від 29.12.2021р. № 12.2-18-4/24752 встановлено СЗЗ від основного джерела викидів до межі існуючої малоповерхової житлової забудови та земельних ділянок для індивідуального будівництва і обслуговування житлового будинку розміром:

- 950 м у західному напрямку;
- 311 м у північно-західному та північному напрямках (земельні ділянки);
- 758 м у північно-східному напрямку.

За іншими напрямками сторін світу розмір СЗЗ становитиме 1000 м.

Останні дослідження повітря на межі СЗЗ ТОВ «ВФ ПЛЮС» були проведені 16 вересня 2022 року. В результаті дослідження встановлено, що виявлені концентрації забруднюючих речовин в приземному шарі атмосферного повітря не перевищують граничнодопустимих концентрацій, коефіцієнт їх комбінованої дії менше одиниці у відповідності до наказу МОЗ України № 52 від 14.01.2020 р. (Додаток 2).

Транспорт

Територією смт Велика Березовиця проходять важливі транспортні артерії – залізнична лінія Тернопіль — Чортків і автошлях М19 Тернопіль — Чернівці, який на території України є частиною Європейського автомобільного маршруту Е85.

Наявність на території населеного пункту зазначених транспортних шляхів свідчить про досить потужний рівень викидів від транспортних засобів в атмосферне повітря.

Одним з найважливіших питань є стан дорожнього покриття, який знаходиться в незадовільному стані. Мережа автомобільних доріг потребує капітального ремонту, а подекуди і повної заміни дорожнього покриття. Щороку проводиться ямковий ремонт доріг, який здійснюється за кошти підприємств, що здійснюють свою діяльність на території громади та кошти місцевого бюджету. Але ці заходи не можуть в повній мірі вирішити проблему – потрібне вирішення даного питання на обласному та державному рівнях.

Моніторинг стану атмосферного повітря

Систематичні спостереження за вмістом шкідливих речовин в атмосферному повітрі на території смт Велика Березовиця управлінням екології та природних ресурсів Тернопільської області не проводяться.¹

Для оцінки атмосферного повітря застосовано систему моніторингу якості повітря, дані для якої збираються із різних платформ та проєктів, на яких в онлайн режимі постійно вимірюється концентрація дрібнодисперсного пилу та основних забруднюючих речовин.²

Станом на 05 січня 2023 року в смт Велика Березовиця індекс якості повітря AQI становив 15 балів. Даний рівень забруднення атмосферного повітря відповідає категорії «відмінно».

---

¹ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Тернопільській області у 2021 році.

² <https://www.accuweather.com/>

Таблиця 3.1.1.

**Показники забруднюючих речовин в повітрі смт Велика Березовиця
станом на 05.01.2023 р.**

<i>Назва речовини</i>	<i>Показники, мг/м³</i>	<i>Якість повітря*</i>
PM _{2,5}	4	відмінно
PM ₁₀	6	відмінно
O ₃	37	відмінно
NO ₂	10	відмінно
CO	114	відмінно
SO ₂	1	відмінно

* Характеристика якості повітря наведена в таблиці 3.1.2.

За даними моніторингу середній рівень AQI за півроку (серпень 2021 року – січень 2023 року) на території смт Велика Березовиця становив 34 бали.³ Найвищі показники забруднення спостерігалися 28 жовтня 2022 року – 46 AQI.

Динаміка якості повітря в смт Велика Березовиця

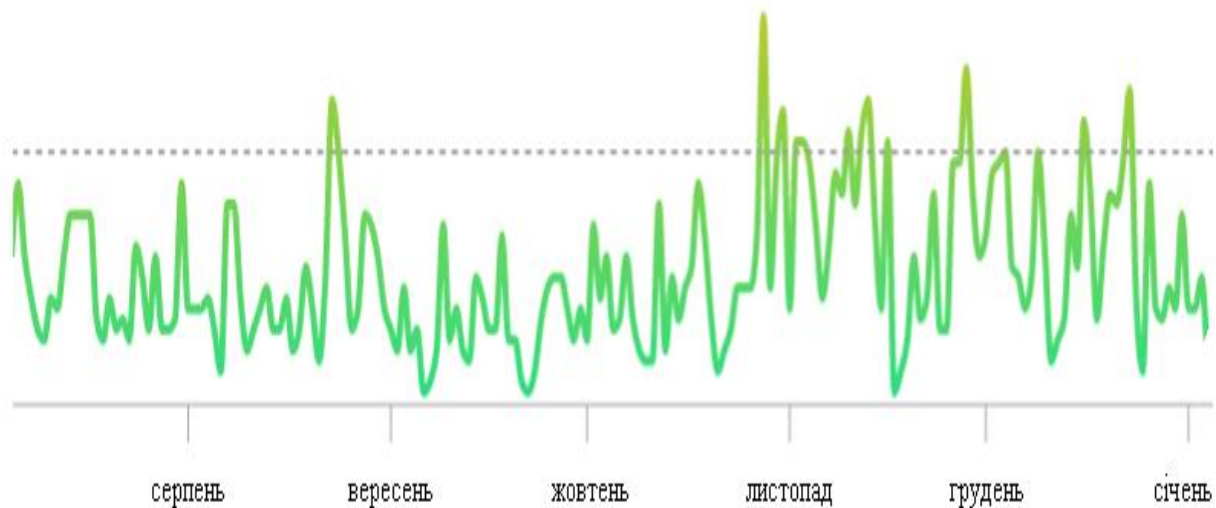

Рис.3.1.1.

³ <https://air.plumelabs.com/>

Шкала якості повітря

<i>AQI</i>	<i>Категорія</i>	<i>Наслідки для здоров'я людини</i>
0 – 19	Відмінно	Якість повітря ідеальна для більшості людей. Час проведення на вулиці не обмежений.
20 – 49	Середньо	Якість повітря в цілому є прийнятною для більшості людей. Однак у людей з підвищеною чутливістю після довготривалого перебування на вулиці можуть з'являтися симптоми малої та середньої тяжкості.
50 – 99	Погано	Забруднення повітря досягло високого рівня та є небезпечним для людей з підвищеною чутливістю. У разі відчуття утрудненого дихання або подразнення горла, необхідно скоротити час перебування на вулиці.
100 – 149	Шкідливо	Люди з підвищеною чутливістю можуть миттєво відчути себе погано. При довготривалому знаходженні на вулиці здорові люди можуть відчути утруднене дихання або подразнення горла. Необхідно обмежити перебування на вулиці.
150 – 249	Дуже шкідливо	Люди з підвищеною чутливістю можуть миттєво відчути себе погано, їм слід уникати перебування на вулиці. У здорових людей можуть виникати симптоми утрудненого дихання чи подразнення горла; рекомендується залишатися у приміщенні та перенести заходи на вулиці.
250 +	Небезпечно	Будь-яке перебування на вулиці, навіть за кілька хвилин, може призвести до серйозних ускладнень у всіх. Намагайтеся не виходити надвір.

Крім того на сьогоднішній день розроблена система оцінки якості атмосферного повітря з використанням сучасних супутникових технологій (зокрема супутника Sentinel-5P), що дозволяє отримувати дані вмісту шкідливих речовин в атмосферному повітрі з просторовою роздільною здатністю близько 5-7 км. За даними супутника проведено аналіз загального вмісту діоксиду сірки (SO₂), діоксиду азоту (NO₂) та загального вмісту монооксиду вуглецю (CO) на території смт Велика Березовиця за останні 2 роки⁴.

Діоксид сірки (SO₂) – це безбарвний газ, який виникає під час згоряння вугілля та нафти, що містять сірку. На даний момент це єдиний із пріоритетних забруднювачів атмосферного повітря, антропогенна емісія якого значно (у 5-7 разів) перевищує обсяги природних джерел. Середній час існування молекули сірчаного газу в атмосфері складає 2 тижні. Тому цей газ не переноситься на значні відстані. Проте можливе локальне підвищення його концентрації, а місця його викиду можна чітко ідентифікувати. Як можна бачити з графіка нижче (рис. 3.1.2), показники діоксиду сірки на території селища мають низьку концентрацію.

⁴ Система оцінки якості атмосферного повітря з використанням супутника Sentinel-5P [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://apps.sentinel-hub.com/eo-browser/>

Динаміка викидів діоксиду сірки (SO₂) протягом 2021-2022 років

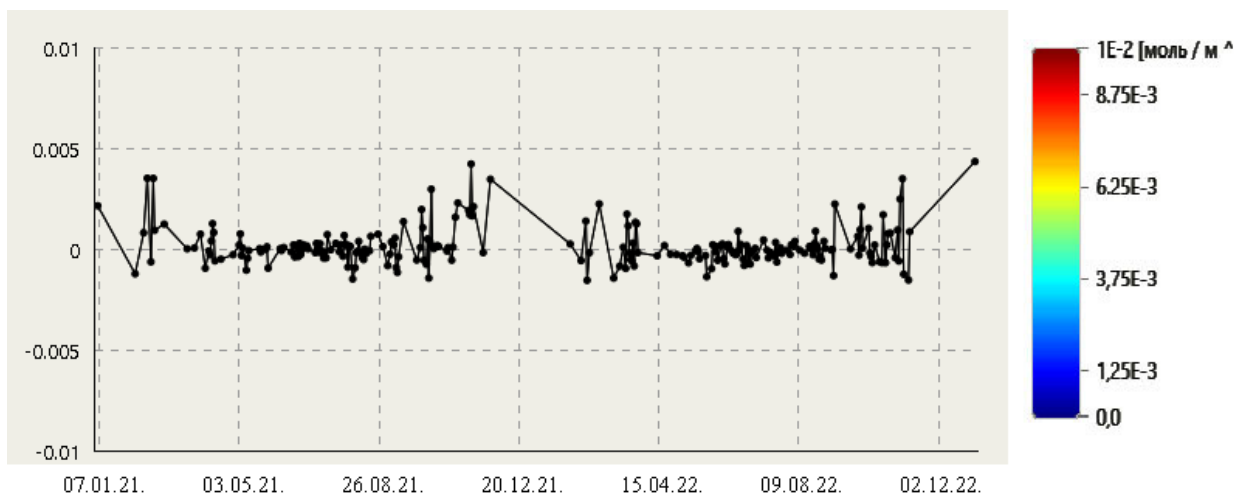

Рис. 3.1.2.

NO₂ є хорошим індикатором якості атмосферного повітря, оскільки відображає результати викидів як від пересувних, так і від стаціонарних джерел. Згідно із супутниковими даними за останні два роки не було зафіксовано перевищення діоксиду азоту. Результати моніторингу наведені нижче у вигляді графіка (рис. 3.1.3). Станом на 02 січня 2023 року показник діоксиду азоту становив 0 моль/м², що свідчить про відсутність забруднення повітря даною речовиною.

Динаміка викидів діоксиду азоту (NO₂) протягом 2021-2022 років

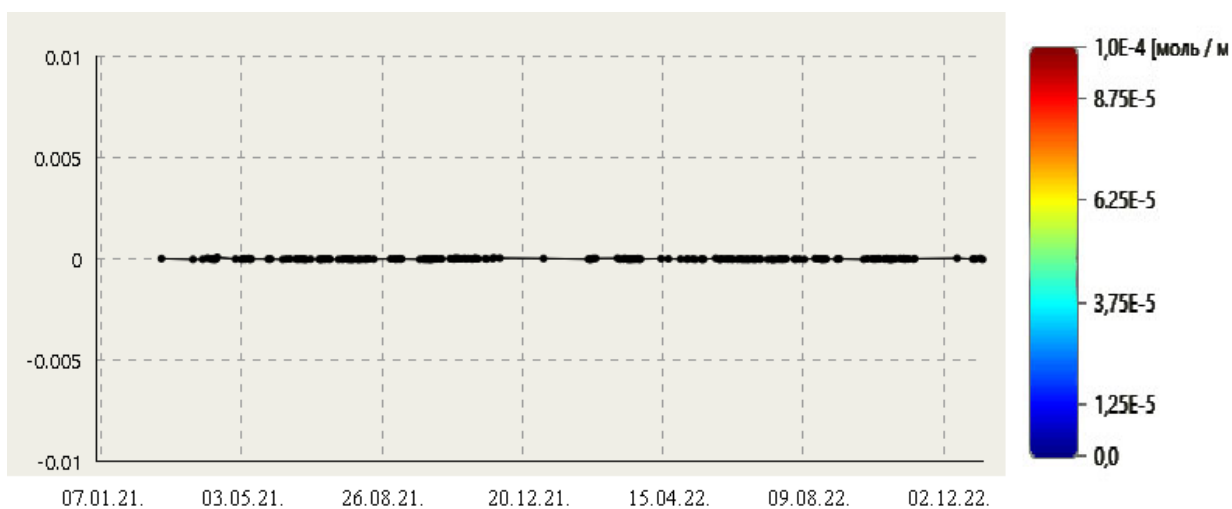

Рис.3.1.3.

За вмістом CO можливо проаналізувати наявність продуктів горіння біомаси в атмосферному повітрі. Як видно з графіка нижче, максимальні разові значення були зафіксовані 09 та 22 серпня 2021 року і становили 0,05 моль/м² (рис. 3.1.4). Станом на 05 січня 2023 року показник оксиду вуглецю становив 0,03 моль/м², що знаходиться в допустимих межах.

Динаміка викидів оксид вуглецю (CO) протягом 2021-2022 років

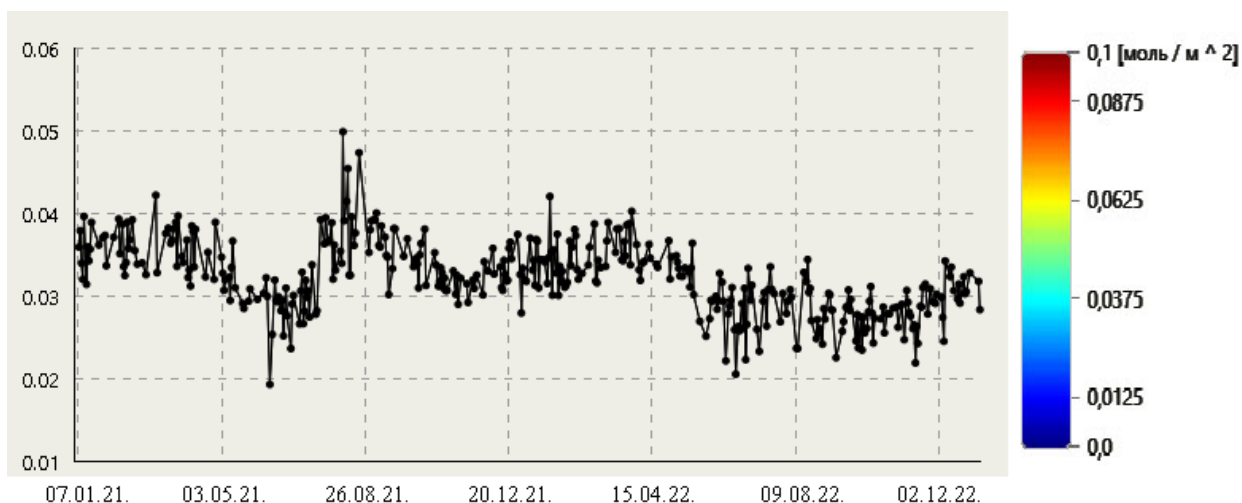

Рис.3.1.4.

Враховуючи вищенаведені показники, можна зробити висновок, що стан атмосферного повітря на території смт Велика Березовиця є задовільним.

Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

Радіаційна небезпека відповідно до Паспорту ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру в області відсутня, об'єктів ядерно-паливного циклу на території області немає.

Стан радіаційної ситуації щоденно оцінювався за результатами спостережень пунктами мережі спостереження і лабораторного контролю (МСЛК) обласного центру з гідрометеорології. Найближчий до смт Березовиця пункт РМГО розташований у місті Тернопіль.

Рівні гамма-фону не перевищували природного. Радіаційна ситуація протягом року піддавалась природнім змінам звичайного річного циклу: гамма-фон – з незначним підвищенням у весняно-літній період і зниженням – в осінньо-зимовий. Дані про рівні гамма-фону наведено нижче.

Таблиця 3.1.3.

Рівні радіаційного гамма-фону (мкР/год) за 2021 рік та за результатами багаторічних спостережень на території м.Тернопіль, їх співвідношення в %

Пункти РМГО	ПЕД гамма-випромінювання (мкР/год)		2021 рік в % до багаторічних даних
	за 2021 рік	за багаторічними даними (1991-2021 рр.)	
АМСЦ Тернопіль	13,02	12,87	101,2

* за даними Тернопільського обласного центру з гідрометеорології

Отже, радіологічний стан м.Тернопіль є безпечним. Природний радіаційний фон знаходиться в допустимих межах.

**Природний фон (потужність поглиненої в повітрі
дозы гамма - випромінювання за 2021 рік**

Назва населеного пункту	Показники природного фону (потужність дози гамма-випромінювання), мкЗв/год
м. Тернопіль	0,11

3.2. Зміна клімату

Зміна клімату є, можливо, найбільш важливою та складною проблемою в галузі охорони навколишнього середовища, яка спіткала людство за останнє століття. Збільшення в атмосфері концентрації вуглекислого газу та інших парникових газів впливає на глобальну зміну температурного режиму. Підвищення температури може викликати цілу низку таких явищ, як підвищення рівня моря та зміни в локальних кліматичних умовах, що, в свою чергу, може негативно вплинути на соціально-економічний розвиток країн. До основних парникових газів належать двоокис вуглецю (CO₂), метан (CH₄) та оксид діазоту (N₂O).

Ключовим елементом у дослідженнях з питань зміни клімату є розробка інвентаризації парникових газів, яка визначає якісно та кількісно головні джерела та поглиначі парникових газів. Постійно поновлюваний кадастр на національному та міжнародному рівнях є основою для оцінки рентабельності та можливості проведення заходів щодо пом'якшення антропогенного впливу на клімат.

При розробленні національної системи інвентаризації викидів парникових газів розглядалися такі п'ять категорій джерел та поглиначів парникових газів: енергетичні системи (включаючи транспорт), промислові процеси, сільське господарство, лісове господарство та землекористування, відходи.

В Україні в умовах нестабільної економіки та загостреної екологічної ситуації зміна клімату може мати серйозні наслідки. Результати наукових досліджень, проведених в останні роки, свідчать про те, що зміна клімату в Україні помітно впливає на сільське та лісове господарство, водні та прибережні ресурси. Висока вірогідність суттєвої зміни врожайності сільськогосподарських культур. У процесі потепління клімату на території України ймовірно буде проходити трансформація типів лісу, його видового складу, продуктивності та стабільності.

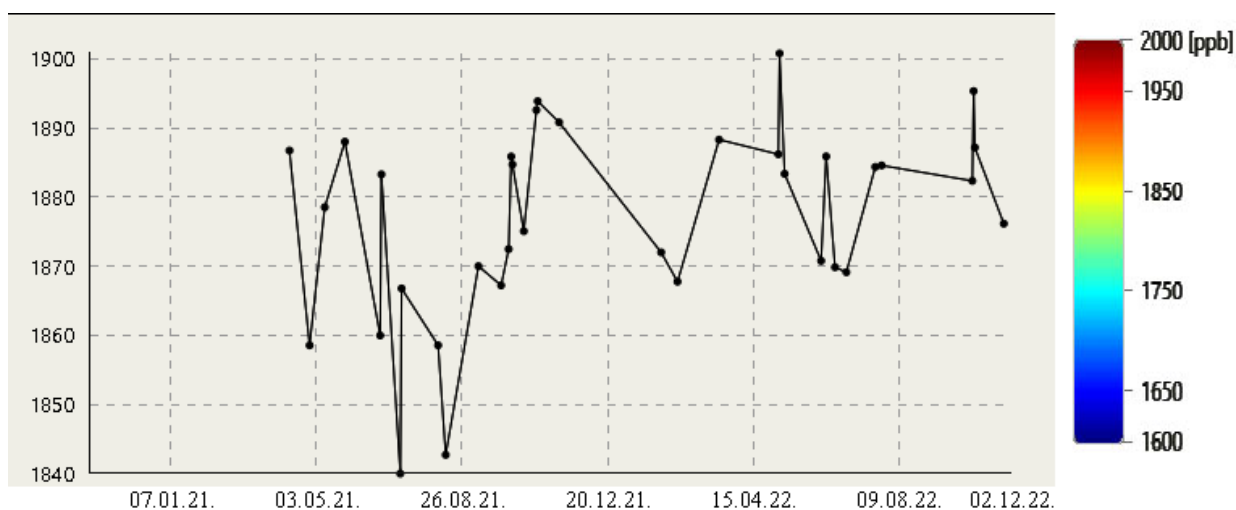
За останнє сторіччя сучасне потепління клімату характеризується підвищенням глобальної температури повітря на 0,6°C, що веде до суттєвих змін температури повітря і на регіональному рівні. Ріст середньої за рік та місяць приземної температури повітря у Тернопільській області зумовлений збільшенням максимальної та мінімальної температури повітря впродовж усього року. Значне зростання максимальної і, особливо, мінімальної температури повітря у холодний період року зумовило зменшення кількості морозних днів. Підвищення температури повітря на Тернопільщині зумовило також збільшення майже на два тижні тривалості теплого періоду та зростання його комфортності для людини. Ріст максимальної температури, зумовив збільшення кількості спекотних днів, коли максимальна температура повітря перевищувала 20 та 25 °C. При цьому найбільш інтенсивний ріст, як і в інших регіонах, характерний для температури вище 25 °C. Збільшення числа спекотних днів на Тернопільщині супроводжувалось ростом відносної вологоти, що ймовірно привело до збільшення кількості днів з задухою,

яка несприятливо впливає на самопочуття та здоров'я людини. Зміна кількості опадів, що випадають в області за рік та сезон дуже мало ймовірна. При цьому відмічається деяке їх підвищення восени, особливо у вересні (майже на 30%) та зменшення зимою, особливо у грудні та січні. Підвищення температури повітря, особливо мінімальної, у холодний період зумовило на значній території України зміну структури опадів. Проте на Тернопільщині збільшення повторюваності числа днів з дощем взимку і зменшення числа днів зі снігом є несуттєвим.

За даними супутника Sentinel-5P було проведено аналіз викидів метану (CH₄) в атмосферне повітря на території смт Велика Березовиця.

Метан (CH₄) після діоксиду вуглецю (CO₂) є найважливішим фактором, що сприяє антропогенно посиленому парниковому ефекту. Приблизно три чверті викидів метану є антропогенними. Як видно з рис. 3.2.1, в смт Велика Березовиця за останні два роки показники метану мають досить високі значення. Максимальні показники були зафіксовані 06 травня 2022 року, їх значення дорівнювало 1900,77 ppb (частин на мільярд*). Станом на 31 жовтня 2022 року показник метану становив 1876,14 ppb, що засвідчує досить високий рівень викидів.

Динаміка викидів метану (CH₄) протягом 2021-2022 років

*Масова концентрація 1 ppb = 1 мг/т = 1 мкг/кг = 1 нг/г)

Рис. 3.2.1.

До антропогенних джерел надходження вуглекислого газу в атмосферу належать: спалювання викопного палива; викиди забруднюючих речовин автотранспортом; викиди парникових газів від тваринництва (внутрішня ферментація та обробка гною); вирубка лісів, використання деревини, спалювання сільськогосподарських відходів; руйнування гумусу ґрунтів (особливо інтенсивно під «чорним паром»).

Відповідно до «Рекомендацій щодо включення кліматичних питань до документів державного планування», наданих Міністерством енергетики та захисту довкілля України від 03.03.2020 року №26/1.4-11.3-5650, був розрахований вплив діяльності населеного пункту на клімат (табл. 3.2.1). З огляду на нульові показники коефіцієнту таких категорій землекористування, як постійні води, поселення та інші землі, в таблиці висвітлені ті категорії землекористування, що мають вплив на утворення/поглинання ПГ.

Таблиця 3.2.1.

Сучасний стан впливу діяльності селища на клімат

Показник діяльності	Кількість на початок ДДП	Одиниця виміру	Коефіцієнт, тон CO ₂ екв	Результат, т CO ₂ екв
Викиди та поглинання ПГ від землекористування та лісового господарства				
1. Лісові площі FO	10,1	т CO ₂ /га	-4,780	-48,278
2. Оброблені землі CR	434,25	т CO ₂ /га	1,180	512,415
Разом				464,137

Таким чином, аналіз сучасного стану землекористування свідчить про знаходження території селища в статусі емітента парникових газів.

3.3. Стан водних ресурсів

Через смт Велика Березовиця протікає р.Серет та її права притока р.Довжанка. Річка Серет відноситься до середніх річок, р.Довжанка - до малих річок.

При оцінці дотримання правового режиму використання земель прибережних захисних смуг виявлено наступні порушення:

- недотримання нормативної ширини ПЗС;
- розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво.

На території Великоберезовицької селищної ради (смт Велика Березовиця) проекти встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів відсутні.

Водоохоронні зони та прибережні захисні смуги річок потребують благоустрою.⁵

За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Тернопільській області спостереження за водним режимом річки Серет проводяться у трьох визначених місцях. Данні спостережень наведені нижче в таблиці.

⁵ Екологічна програма Великоберезовицької територіальної громади на 2022-2023 роки.

Таблиця 3.3.1.

**Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах
р.Серет за 2021 рік (мг/л)**

Місце спостереження за якістю води	Показники складу та властивостей																
	завислі речовини	БСК5	мінералізація	сульфати	хлориди	амоній сольовий	нітрати	нафтопродукти	ХСК	розчинений кисень	фосфати	цинк	марганець	фториди	залізо	нітриги	мідь
ОБРВ (1990 р.)*	25,0	3,0	-	100,0	300,0	0,50	40,0	0,05	50,0	>4,0	2,15	0,01	0,01	-	0,1	0,08	-
р.Серет, 211 км	13	2,8	290	41	27	0,54	5,1	-	21	11,2	0,08	0,01	0,122	-	0,20	0,070	0
р.Серет, 180 км	14	2,6	233	38	27	0,50	6,2	-	19	11,5	0,18	0,01	0,116	-	0,24	0,050	0
р.Серет, 81 км	17	2,3	339	55	30	0,45	5,7	-	20,3	10,6	1,02	0,01	0,02	-	0,05	0,104	0

*Узагальнений перелік гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБРВ) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм.

Таблиця 3.3.2.

Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались фізико-хімічні вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од. Кількість показників, од. Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.	Відібрано та проаналізовано проб води, од. Кількість показників, од. Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.	Відібрано та проаналізовано проб води, од. Кількість показників, од. Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього у тому числі з перевищенням ГДК	усього у тому числі з перевищенням ГДК			
р.Серет	3	3	36	828	19 (NH ₄), 18 (NO ₂), 2 (БСК5), 24 (Fe), 36 (Mn)

Інформація щодо якісного стану масиву поверхневих вод річки Серет в смт Велика Березовиця надана Регіональним офісом водних ресурсів у Тернопільській області (Додаток 3).

Таблиця 3.3.3.

Результати вимірювань фізико-хімічних показників

№	Найменування показника	Одиниця виміру	Результати вимірювань	Гігієнічні нормативи якості	ГДК рибогоспод. використання	Нормативи екологічної безпеки
1.	Температура	°С	2,2	-	-	-
2.	Водневий показник (рН)	од.	7,8	6,5-8,5	6,5-8,5	-
3.	Розчинений кисень	мгО ₂ /дм ³	9,80	>4,0	>6,0	-
4.	БСК ₅	мгО ₂ /дм ³	2,88	3,0	-	3,0
5.	ХСК	мгО/дм ³	28,3	30,0	-	50,0
6.	Амоній-іон	мг/дм ³	0,36	2,6	0,5	0,65-1,30
7.	Нітрит-іони	мг/дм ³	0,088	3,3	0,08	-
8.	Нітрат-іони	мг/дм ³	5,20	45,0	40,0	-
9.	Фосфат-іони	мг/дм ³	0,68	3,5	-	2,14
10.	Хлориди	мг/дм ³	28,4	350	300	-
11.	Сульфати	мг/дм ³	31,27	500	100	-
12.	Завислі речовини	мг/дм ³	12,0	-	-	25,0
13.	Залізо загальне	мг/дм ³	0,112	0,3	0,1	-
14.	Сухий залишок	мг/дм ³	374,0	1000	1000	-

За результатами здійснення державного моніторингу вод протягом 2022 року на рисунках 3.3.1 та 3.3.2 відображено окремі показники якісного стану масиву поверхневих вод річки Серет, 178 км, смт Велика Березовиця.

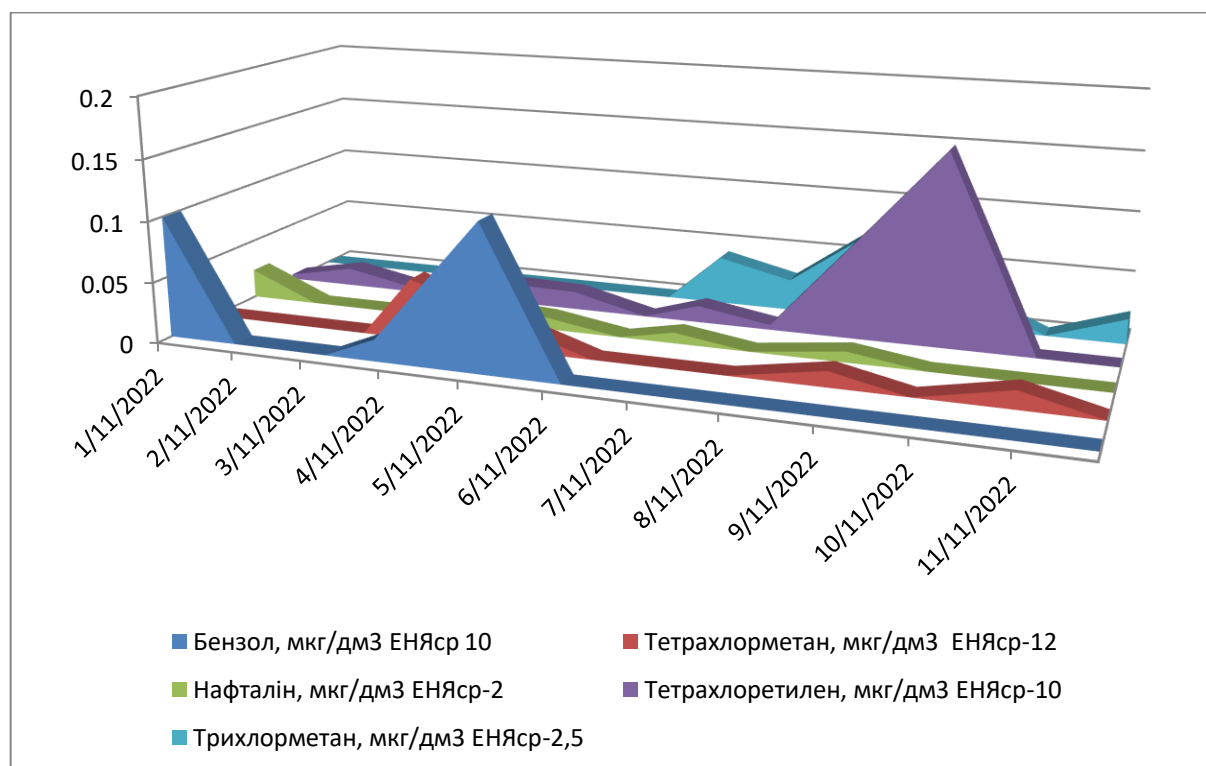

Рис.3.3.1. Показники, визначені наказом Мінприроди України № 45 від 06.02.2017 р.

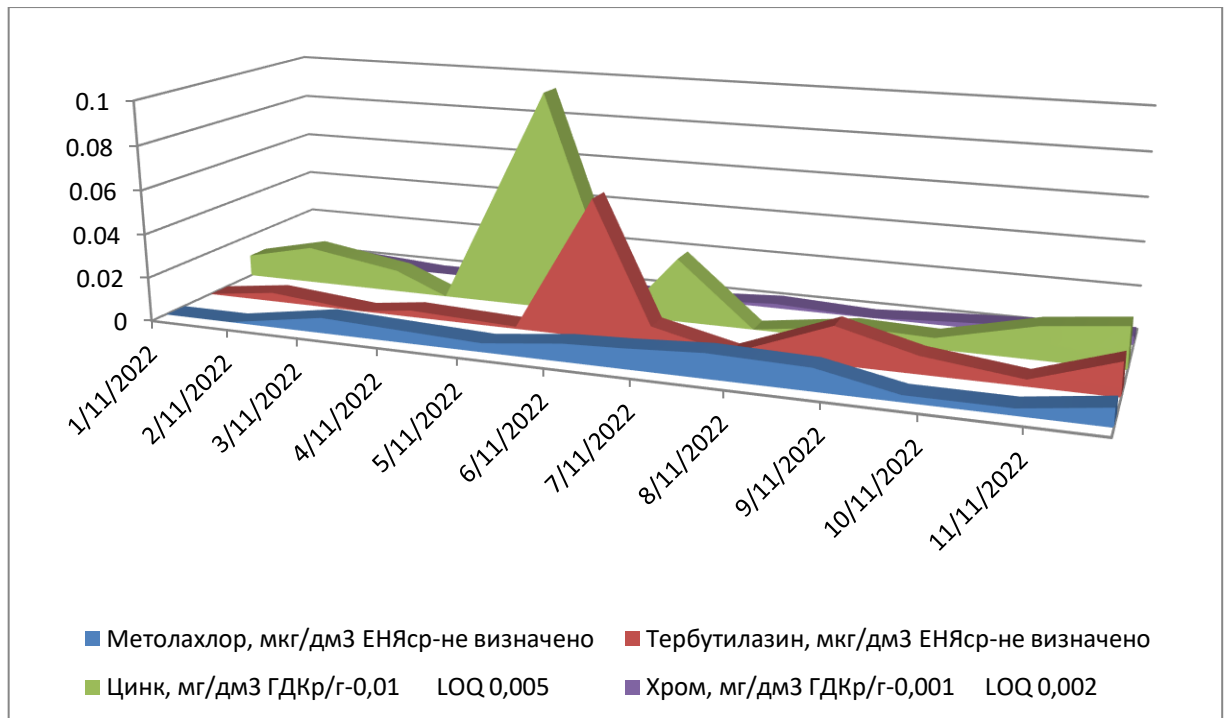

Рис.3.3.2. Басейнові специфічні забруднюючі речовини.

Система водопостачання

Централізованим водопостачанням забезпечено частину населеного пункту, а саме: масив «Кемпінг» та масив «Індустріальний». Населення, не приєднане до систем водопостачання, користується шахтними колодзями, які розташовуються переважно на присадибних ділянках.

Живлення існуючої системи господарсько-питного водопроводу відбувається від 6 існуючих артезіанських свердловин, добовий водовідбір становить 901 м³/добу.

При оцінці дотримання правового режиму зон санітарної охорони підземних джерел водопостачання виявлено наступне.

В першому поясі ЗСО свердловин №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 відсутня охоронна сигналізація та не організовано відведення поверхневих стічних вод за межі цього поясу. Крім того біля свердловин №№ 1, 2, 5 відсутнє огороження. На територію I зони ЗСО свердловини № 4 самовільно виведений каналізаційний септик із земельної ділянки з кадастровим номером 6125255200:02:002:1906 (Додаток 4).

Правовий режим II та III поясів ЗСО дотримується.

Система господарсько-побутової каналізації

Система каналізування діє тільки на частині території селища Велика Березовиця. Скид зворотних вод у р. Серет здійснює КП «Аква-Сервіс» через очисні споруди повної біологічної очистки КП «Тернопільводоканал». Добовий об'єм побутових стоків складає 600 м³.

В таблиці XXX наведено результати дослідження показників складу та властивостей зворотних вод КП «Аква-Сервіс» Великоберезовицької селищної ради від 11.01.2023 р. (Додаток 5). За результатами дослідження встановлено невідповідність нормативам по таким показникам як фосфати та СПАР аніони.

Склад та властивості зворотних вод

№	Показники якості стічних вод	Одиниця виміру	Результати вимірювання	Встановлене значення ДК*
15.	Реакція середовища (рН)	од.	7,30	6,5 - 9,0
16.	БСК ₅	мг/дм ³	96,0	311,7
17.	ХСК	мг/дм ³	316,0	667,1
18.	Завислі речовини та речовини, що спливають	мг/дм ³	34,0	282,9
19.	Азот амонійний	мг/дм ³	16,00	26,71
20.	Нітрити	мг/дм ³	0,240	0,98
21.	Нітрати	мг/дм ³	3,00	11,73
22.	Фосфати	мг/дм ³	6,70	6,29
23.	Нафта та нафтопродукти	мг/дм ³	0,034	1,43
24.	Хлориди (Cl ⁻)	мг/дм ³	95,85	350
25.	Сульфати (SO ₄ ²⁻)	мг/дм ³	55,96	371,5
26.	СПАР аніонні	мг/дм ³	0,48	0,35
27.	Залізо (Fe)	мг/дм ³	0,220	1,37

* Місцеві правила приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення міста Тернопіль (громади).

Система очищення стічних вод та каналізації недосконала. Каналізаційні очисні споруди потребують капітального ремонту. Крім того, негативний вплив на екологічну ситуацію громади також має те, що на її території, в тому числі на території смт Велика Березовиця, розташовані фільтраційні ставки очисних споруд м.Тернополя, які займають близько 41 гектар.⁶

Система дощової каналізації

Централізоване відведення та очищення дощових та снігових вод на території смт Велика Березовиця відсутнє.

Вплив дифузних джерел забруднення на екологічний стан водних об'єктів в багатьох випадках перевищує вплив точкових джерел та є надзвичайно складним, багатоаспектним та різноплановим. Талі і дощові стічні води території населеного пункту, промислових майданчиків, можуть контролюватись лише у випадках їх каналізування та очищення.

3.4. Земельні ресурси та ґрунти

Земля має важливе значення для життя і виробничої діяльності людини, оскільки є основним засобом виробництва в сільському господарстві та універсальним природним нейтралізатором різних хімічних речовин. Ось чому раціональне використання, збереження, підвищення родючості ґрунтів та охорона їх від негативного впливу антропогенних та природних факторів – неодмінна умова нарощування продовольчого потенціалу.

Основними антропогенними факторами, що впливають на стан земель та довкілля, є сільське господарство, промисловість, транспорт, енергетика та ін. Ґрунти є складовою частиною будь-яких наземних екосистем і учасником усіх процесів трансформації та міграції речовин, що відбуваються в біосфері і зумовлюють функціонування екосистем. У зв'язку з інтенсивними ерозійними процесами спостерігається комплекс факторів

⁶ Стратегія розвитку Великоберезовицької територіальної громади на 2021-2027 роки.

деградації, таких як: зниження вмісту гумусу, декальцинація, забруднення хімічними речовинами, тощо.

На території смт Велика Березовиця утворено п'ять фермерських господарств, одне приватне підприємство «Онікс» та одне селянсько-фермерське господарство «Ірина», які здійснюють сільськогосподарську діяльність шляхом оренди земельних часток паїв громадян. Інформація щодо наявності агрохімічних паспортів у селищній раді відсутня.

Технічною документацією з нормативної грошової оцінки земель визначено наявність наступних типів ґрунтів на території смт Велика Березовиця:

40д - темно-сірі опідзолені та слабореградовані ґрунти середньосуглинкові;

49д - темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і реградовані слабо змиті середньосуглинкові;

50д - темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і реградовані середньозмиті середньосуглинкові;

55д - чорноземи типові і чорноземи сильнореградовані слабозмиті середньосуглинкові;

56д - чорноземи типові і чорноземи сильнореградовані середньозмиті середньосуглинкові;

57д - чорноземи типові і чорноземи сильнореградовані сильнозмиті середньосуглинкові;

134д - лучні, чорноземи-лучні і каштаново-лучні несолонцюваті і слабосолонцюваті засолені ґрунти середньосуглинкові;

141д - лучно-болотні, мулуватоболотні і торфуватоболотні неосушені ґрунти;

208д - намиті опідзолені і дерново-підзолисті неоглеєні і глеюваті ґрунти середньосуглинкові.

Деградовані, малопродуктивні, забруднені землі, що підлягають консервації на території смт Велика Березовиця відсутні.

3.5. Стан здоров'я населення

Здоров'я населення є важливою передумовою соціального благополуччя та успішного економічного зростання. Проте у наш час існує багато чинників, які негативно впливають на організм людини і сприяють виникненню різних захворювань. До них належить забруднення навколишнього середовища хімічними, фізичними та біологічними агентами. У свою чергу захворюваність має зв'язок із тривалістю життя та рівнем смертності.

Медичні послуги населенню смт Велика Березовиця надаються Комунальним некомерційним підприємством Великоберезовицької селищної ради «Тернопільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги». Заклади охорони здоров'я частково забезпечені необхідними медичними препаратами, холодильниками, тонометрами, вагами для дітей, тощо, згідно Табелю оснащення обладнанням.

Захворюваність населення

На сьогодні доведено, що незадовільний стан довкілля, забруднення хімічними, фізичними та біологічними агентами повітря, ґрунту і води, дія інших негативних факторів навколишнього середовища на організм людини можуть бути причинами зростання захворюваності.

За аналітичними матеріалами департаменту охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації, які представлені в Довіднику «Основні показники стану здоров'я населення та ресурсів охорони здоров'я Тернопільської області», в таблицях 3.5.1.-3.5.4. відображено основні тенденції захворюваності населення.

Таблиця 3.5.1.

**Поширеність хвороб та захворюваність серед всього населення
на 100 тис. населення**

<i>Найменування адміністративної території</i>	<i>Поширеність</i>		<i>Захворюваність</i>	
	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Тернопільський р-н	171 539,3	156 987,9	690387,8	58 767,4

Існують основні чотири типи неінфекційних захворювань: серцево-судинні, онкологічні, хронічні респіраторні захворювання та діабет.

За даними наукових досліджень негативні фактори, що мають вплив на здоров'я людини, за значимістю розподіляються наступним чином:

- соціальні (харчування, спосіб життя, шкідливі звички) – 37%;
- забруднення атмосферного повітря – 21%;
- медичні та біологічні – 19%;
- забруднення питної води – 13%;
- інші причини – 10%.

Таблиця 3.5.2.

Захворювання системи кровообігу серед дорослих 18 і старше

<i>Найменування адміністративної території</i>	<i>Показник поширеності на 100 тис. населення</i>	
	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Тернопільський р-н	63 607,4	58 446,9

Таблиця 3.5.3.

Захворюваність населення на злоякісні новоутворення

<i>Найменування адміністративної території</i>	<i>Захворюваність на 100 тис. населення</i>	
	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Тернопільський р-н	353,4	319,7

В структурі смертності перше місце належить хворобам системи кровообігу, друге місце займають новоутворення.

Таблиця 3.5.4.

Рівень смертності населення по причинах смерті (на 10 тис. населення)

<i>Причини смертності</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
Злоякісні новоутворення	16,8	17,16
Хвороби системи кровообігу	101,6	100,55
Хвороби органів дихання	5,32	4,8

За інформацією комунального некомерційного підприємства Великобerezовицької селищної ради «Тернопільський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» в структурі захворюваності серед задекларованого населення на першому місці переважають хвороби органів дихання, в тому числі ГРВІ, грип і COVID-19, на другому - хвороби системи кровообігу, на третьому - хвороби органів травлення, на четвертому - хвороби нервової системи.

Посилення забруднення довкілля призводить до зростання захворюваності з цілого ряду хвороб. Загальна тенденція уперше зареєстрованих випадків захворювання населення Тернопільської області носить мінливий характер і може бути описана поліноміальною регресійною моделлю третього ступеня, періодичні спади чергуються з нарощенням рівня захворюваності. Слід відзначити, що стан здоров'я населення виявляє доволі тривожні тенденції і вимагає постійного моніторингу. В області відбувається процес депопуляції населення. Тренд смертності населення Тернопільської області залишається вкрай неблагополучним, що є найголовнішою складовою природного скорочення населення області.

Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини

Як зазначалося вище, ступінь захворюваності людей значною мірою залежить від стану навколишнього середовища, зокрема, його забруднення. Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає провідне місце. Це обумовлено насамперед тим, що забруднюючі речовини з атмосферного повітря мають найширше розповсюдження та потрапляють у різні середовища. Наприклад, атмосферні опади спричиняють до 10% забруднення водних об'єктів, значно забруднюють ґрунт, тощо. Крім того, людина споживає за добу і в цілому за життя в об'ємному відношенні повітря набагато більше, ніж води і їжі. Природні захисні бар'єри певною мірою захищають людину від потрапляння шкідливих речовин до організму через шлунково-кишковий тракт, але організм людини не захищений надійними природними механізмами від потрапляння шкідливих речовин через дихальні шляхи.

Важливою проблемою щодо шкідливої дії забрудненого повітря на людей, рослин, тварин є дотримання екологічних вимог при експлуатації підприємств, споруд та при інших видах діяльності. За даними наукових досліджень вплив забруднень атмосферного повітря на здоров'я людини складає 21% від загальної кількості усіх негативних факторів.

Забруднене повітря негативно впливає переважно на дихальні шляхи, викликаючи бронхіт, емфізему, астму. Шкідливі речовини, що містяться в атмосфері, впливають на людський організм також і при контакті з поверхнею шкіри або слизистою оболонкою. Разом з органами дихання забруднювачі вражають органи зору і нюху, а впливаючи на слизисту оболонку гортані, можуть викликати спазми голосових зв'язок.

У деяких випадках вплив одних забруднюючих речовин у комбінації з іншими призводять до більш серйозних розладів здоров'я, ніж вплив кожного з них окремо. Велику роль відіграє тривалість впливу. Статистичний аналіз дозволив досить надійно установити залежність між рівнем забруднення повітря і таких захворювань, як захворювання верхніх дихальних шляхів, серцева недостатність, бронхіти, астма, пневмонія, емфізема легень, різні алергійні захворювання, а також хвороби ока. Ознаки і наслідки дій забруднювачів повітря на організм людини виявляються переважно в погіршенні загального стану здоров'я: з'являються головні болі, нудота, відчуття слабкості, знижується або втрачається працездатність.

Суттєвим джерелом забруднення виступає автотранспорт. Викиди від автотранспорту особливо небезпечні для здоров'я людини, оскільки потрапляють у повітря в приземному шарі, в зоні дихання людини, особливо дітей. Якість повітря може погіршуватись з причин експлуатації технічно зношеного транспорту, сумнівної якості пального, недосконалої організації дорожнього руху, стану дорожнього покриття та за

несприятливих метеорологічних умов. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні. Особливу небезпеку для навколишнього середовища поряд з іншими мають канцерогенні сполуки, зокрема, такі високотоксичні речовини, як бенз(а)пірен і свинець. Підраховано, що з вихлопними газами в атмосферу потрапляє 25-27% свинцю, що знаходиться у паливі. Причому, близько 40% часток свинцю у відпрацьованих газах мають діаметр менше 5 мкм і здатні тривалий час знаходитися в завислому стані, проникати з повітрям в організм людини. Зростання викидів забруднюючих речовин спричинених викидами транспортних засобів в атмосферне повітря є дуже важливою тенденцією, і ймовірно продовжуватиметься, оскільки існує потенціал для подальшого зростання рівня автомобілізації.

Якість питної води

Наявність високоякісної питної води в кількості, що задовольняє основні потреби людини, є однією з умов зміцнення здоров'я людей. Питна вода, що не відповідає нормативним вимогам несе загрозу виникнення серед населення інфекційних захворювань, злоякісних новоутворень, захворювань ендокринної та інших систем організму.

Дослідження питної води на території смт Велика Березовиця проводились Тернопільською регіональною державною лабораторією Держпродспоживслужби (Додаток 6). Зразки були відібрані з свердловин та водонапірних башень КП «Аква-Сервіс» Великоберезовицької селищної ради для перевірки відповідності води питної за мікробіологічними, органолептичними, фізико-хімічними показниками відповідно ДСанПіН 2.2.4-171-10. Нижче в таблицях наведені показники якості питної води за 2022 рік.

Таблиця 3.5.5.

Свердловина №1, вул. Енергетична, 5

Найменування показника та одиниці вимірювання	Результати випробувань		МДР за нормативними документами
	20.04.2022 р.	27.10.2022 р.	
Мікробіологічні випробування			
E.coli, КУО/100 см ³ (вода)	Не виявлено	Не виявлено	Не допускається
Загальні коліформи, КУО/100 см ³	-	< 1	≤ 1
Органолептичні випробування			
Смак і присмак	1 бал	4 бали	3 бали
Запах під час нагрівання	1 бал	4 бали	3 бали
Фізико-хімічні випробування			
Водневий показник, од. рН	8,39	7,59	6,5-8,5
Нітрити, мг/дм ³	≤ 0,00329	0,039	≤ 3,3
Хлориди, мг/дм ³	60,45	50,52	≤ 350
Сухий залишок, мг/дм ³	400,0	351,0	≤ 1500
Сульфати, мг/дм ³	46,8	10,8	≤ 500
Нітрати, мг/дм ³	1,08	≤ 0,013	≤ 50
Залізо, мг/дм ³	≤ 0,01	-	≤ 1,0
Амоній, мг/дм ³	1,8	3,45	≤ 2,6
Загальна жорсткість (сумарний вміст кальцію і магнію), ммоль/дм ³	3,83	2,8	≤ 10
Окислюваність перманганатна, мгО/дм ³	0,98	6,02	≤ 5,0

Свердловина №2, вул. Стуса, 17

Найменування показника та одиниці вимірювання	Результати випробувань		МДР за нормативними документами
	20.04.2022 р.	27.10.2022 р.	
Мікробіологічні випробування			
E.coli, КУО/100 см ³ (вода)	Не виявлено	Не виявлено	Не допускається
Загальні коліформи, КУО/100 см ³	-	< 1	≤ 1
Органолептичні випробування			
Смак і присмак	1 бал	3 бали	3 бали
Запах під час нагрівання	1 бал	3 бали	3 бали
Фізико-хімічні випробування			
Водневий показник, од. рН	8,68	7,24	6,5-8,5
Нітрити, мг/дм ³	≤ 0,00329	0,35	≤ 3,3
Хлориди, мг/дм ³	74,63	33,63	≤ 350
Сухий залишок, мг/дм ³	566,0	444,0	≤ 1500
Сульфати, мг/дм ³	42,0	9,6	≤ 500
Нітрати, мг/дм ³	1,26	6,25	≤ 50
Залізо, мг/дм ³	≤ 0,01	-	≤ 1,0
Амоній, мг/дм ³	1,3	1,07	≤ 2,6
Загальна жорсткість (сумарний вміст кальцію і магнію), ммоль/дм ³	4,04	5,8	≤ 10
Окислюваність перманганатна, мгО/дм ³	1,14	5,5	≤ 5,0

Свердловина №5 (за школою)

Найменування показника та одиниці вимірювання	Результати випробувань		МДР за нормативними документами
	20.04.2022 р.	27.10.2022 р.	
Мікробіологічні випробування			
E.coli, КУО/100 см ³ (вода)	Не виявлено	Не виявлено	Не допускається
Загальні коліформи, КУО/100 см ³	-	< 1	≤ 1
Органолептичні випробування			
Смак і присмак	1 бал	3 бали	3 бали
Запах під час нагрівання	1 бал	3 бали	3 бали
Фізико-хімічні випробування			
Водневий показник, од. рН	8,59	7,47	6,5-8,5
Нітрити, мг/дм ³	0,073	0,42	≤ 3,3
Хлориди, мг/дм ³	57,61	39,18	≤ 350
Сухий залишок, мг/дм ³	450,0	441,0	≤ 1500
Сульфати, мг/дм ³	51,6	12,0	≤ 500
Нітрати, мг/дм ³	2,3	3,85	≤ 50
Залізо, мг/дм ³	≤ 0,01	-	≤ 1,0
Амоній, мг/дм ³	0,6	1,73	≤ 2,6
Загальна жорсткість (сумарний вміст кальцію і магнію), ммоль/дм ³	4,25	5,2	≤ 10
Окислюваність перманганатна, мгО/дм ³	1,3	5,42	≤ 5,0

Таблиця 3.5.8.

Водонапірна башня, вул. Микулинецька, 8

Найменування показника та одиниці вимірювання	Результати випробувань		МДР за нормативними документами
	20.04.2022 р.	30.09.2022 р.	
Мікробіологічні випробування			
E.coli, КУО/100 см ³ (вода)	Не виявлено	Не виявлено	Не допускається
Загальні коліформи, КУО/100 см ³	-	< 1	≤ 1
Органолептичні випробування			
Смак і присмак	1 бал	2 бали	3 бали
Запах під час нагрівання	1 бал	2 бали	3 бали
Фізико-хімічні випробування			
Водневий показник, од. рН	7,52	7,36	6,5-8,5
Нітрити, мг/дм ³	0,01	≤ 0,00329	≤ 3,3
Хлориди, мг/дм ³	42,72	-	≤ 350
Сухий залишок, мг/дм ³	495,0	745,0	≤ 1500
Сульфати, мг/дм ³	49,2	-	≤ 500
Нітрати, мг/дм ³	1,26	-	≤ 50
Залізо, мг/дм ³	≤ 0,01	0,03	≤ 1,0
Амоній, мг/дм ³	≤ 0,0038	≤ 0,0038	≤ 2,6
Загальна жорсткість (сумарний вміст кальцію і магнію), ммоль/дм ³	8,78	-	≤ 10
Окислюваність перманганатна, мгО/дм ³	1,62	3,94	≤ 5,0

За результатами дослідження якості води, що використовується для централізованого водопостачання населення, у другій половині 2022 року встановлено невідповідність окремих зразків питної води вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 за органолептичними та фізико-хімічними показниками.

Вплив карантинних рослин на здоров'я людей

У Тернопільській області станом на 2021 рік, відповідно до літературних даних та інформації Кременецького ботанічного саду, зростає більше 200 видів адвентивних рослин. Значну частину адвентивної компоненти складають злісні та карантинні бур'яни.

Досить небезпечним є поширення такого адвентивного виду, як борщівник Сосновського. Найбільша і найвідчутніша проблема полягає в тому, що борщівник являючись інвазійним видом рослин, завдає шкоди здоров'ю людей. Сік борщівника потрапивши на шкіру людини викликає серйозні опіки. При сильних опіках підвищується температура, починається лихоманка, з'являються виразки, а після загоєння на їх місці ще 2-3 роки залишаються темні плями. Наслідки таких уражень шкіри, іноді зберігаються все життя. Ураження борщівником посилюється при сонячному світлі. Висока активність борщівника на світлі пов'язана з наявністю в ньому особливих фотодинамічних активних речовин – фуранокумаринів, які підвищують чутливість шкіри до ультрафіолетового світла і нейтралізують при цьому дію меланіну.

Ще одна група рослин є продуцентами алергенів, які викликають у людей стійкі та важковиліковувані полінози. Найвідоміша з них - амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiiflora L.*). Під час цвітіння амброзія полинолиста продукує велику кількість пилку (на 0,1 кв.м у сезон цвітіння продукується 8 млрд пилкових зерен), багаторазове вдихання якого спричиняє захворювання людей на алергію, що супроводжується такими симптомами як підвищення температури тіла, слезотеча, кон'юнктивіт, погіршення зору і може викликати набряк легенів. Слід додати, що у цей період від її пилку страждають астматики, у яких загострюються приступи бронхіальної астми. Вітчизняна та іноземна статистика засвідчують, що вияви захворювань населення на пилковий поліноз щороку частішають. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я кожен п'ятий житель планети, у тому числі і в Україні, хворіють на алергічні захворювання або мають симптоми алергії, які минають. На жаль, на сьогодні не існує універсальних фармакологічних препаратів для профілактики та захисту здоров'я людей від алергії на амброзію полинолисту.

Наявність об'єктів, що впливають на санітарно-епідемічний стан території

На території селища Велика Березовиця розташовано два кладовища. Старий цвинтар розташований в західній частині селища і покриває своєю санітарною зоною велику частину території присадибних ділянок, території церкви та семінарії. Новий цвинтар розташований на південно-східній околиці селища. Його санітарна зона закриває частину території Тернопільських магістральних електричних мереж.

Місця зберігання непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин на території смт Велика Березовиця відсутні.

3.6. Біорізноманіття, природоохоронні території та об'єкти

Біологічне різноманіття живих організмів Землі на всіх рівнях організації живого і в усіх просторово обмежених середовищах існування (наземних, прісноводних, морських) є результатом тривалого процесу еволюцій органічного світу. Біорізноманіття тваринного та рослинного світу складає основу природних ресурсів, які забезпечують людство продуктами харчування, сировиною, медичними препаратами тощо. Його збереження й невиснажливе використання розглядається як один із пріоритетів у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони природи, невід'ємна складова збалансованого економічного і соціального розвитку.

Інформація щодо рослинного та тваринного світу наведена відповідно до загальнодоступного Екологічного паспорту Тернопільської області та Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Тернопільській області у 2021 році, розроблених спеціалістами Управління екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА.

Рослинний світ

Флора Тернопільщини багата і різноманітна. Вона налічує близько 1100 видів вищих спорових і насінневих рослин, які належать до 100 родин і 500 родів.

Географічне положення Тернопільської області визначило і різноманітність її рослинного покриву. Західна та північна частини області (Бережанський, Монастириський, Кременецький адміністративні райони) віднесені до Західноукраїнської підпровінції Східно-європейської провінції Європейської області широколистяних лісів. Східні та південно-східні частини території належать до Подільсько-середньопридніпровської під провінції Східно-європейської провінції Європейсько-сибірської лісостепової області.

У східній частині області на рівнинному плато переважають карбонатні чорноземи, на яких колись розвивалась лучно-степова рослинність. Степова рослинність на території Тернопільської області в природному вигляді не збереглась. Майже всі степові ділянки розорані, а ті, що залишилися, зазнали значного впливу людини. Нерозорані степові ділянки можна зустріти на схилах горбів, балок та ін.

На заході в умовах розчленованості місцевості та м'якшого клімату поширений комплекс опідзолених чорноземів, на яких у період формування сучасної флори розвивалась лісова рослинність.

Заплавні луки поширені у верхніх і середніх течіях лівих приток Дністра, а також у верхів'ях річок басейну Прип'яті, на родючих ґрунтах долини Ікви, Стиру, Вілії, Серету та Стрипи. Тут розвинений багатий покрив із злакових і злаково-болотних трав.

Суходільні луки займають підвищені рівнини і схили ярів та балок. У рослинному покриві переважають бобово-злакові трави. Болотна рослинність зосереджена головню у долинах річок північної частини області.

Рослинний світ області налічує багато реліктових та ендемічних видів. До реліктових належать: осока низька, бруслина карликова, плющ звичайний, волошка Маршала, сеслерія Гейфлера та ін. Ендемічні рослини області: заяча конюшина Шиверека, гвоздика Андржійовського, вівсюнець пустельний, самосил передгірний та ін.

Місця зростання 28 видів флори, виявлені у минулі роки, на сьогодні відомі тільки з літературних джерел, 2 – з гербарних даних інституту ботаніки ім. Холодного. Такі види як марсиля чотирилиста, росичка англійська, язичник сибірський, сальвінія плаваюча за твердженнями вчених очевидно зникли на території області.

В області, з врахуванням регіонально рідкісних видів, охороняється 266 видів рослин (24,5 % від загальної кількості видів області).

На території області зростає 160 видів вищих судинних рослин, які занесені до Червоної книги України та 102 види рослин, що є регіонально-рідкісними.

Крім того, охороняється 15 видів рослин, що віднесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі, 40 види рослин, що віднесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), 16 видів, що віднесені до Європейського Червоного списку.

На екосистемному рівні у межах Тернопільської області охороняється 31 рослинне природне угруповання, занесених до Зеленої книги України, з переліком яких можна ознайомитись за посиланням: <https://ecology.te.gov.ua/zberzhennya-biologichnogo-ta-landshaftnogo-riznom/roslinnij-i-tvarinnij-svit/#l-roslinnij-i-tvarinnij-svit>.

Загрозу для рослинного світу Тернопільщини представляють інвазійні чужорідні види рослин. У Тернопільській області станом на 2021 рік, відповідно до літературних

даних та інформації Кременецького ботанічного саду, зростає більше 200 видів адвентивних рослин.

Значною загрозою для місцевого біорізноманіття є поширення такого адвентивного виду, як борщівник Сосновського. Великі і широкі листки борщівника розпускаються навесні раніше за інші рослини (трави), затінюючи поверхню ґрунту. На якій після його заселення рослини інших видів більше не ростуть. Під борщівником зникає навіть деревна дернина. А восени, коли його листки в'януть, ґрунт під ним оголюється, зазнає змиву. Так відбувається процес блокування вихідного біоценозу і формування нового.

З метою обмеження розповсюдження на території Тернопільської області небезпечного для біорізноманіття та здоров'я людей інвазивного виду рослин - борщівника Сосновського головою Тернопільської обласної державної адміністрації підписано доручення від 29 травня 2019 року № 67 «Про ліквідацію вогнищ розповсюдження борщівника Сосновського на території області».

Крім того на території області широкого розповсюдження набув такий карантинний організм, як амброзія полинолиста, яка може завдати значної шкоди рослинам. Станом на 1 жовтня 2020 року регульований шкідливий організм був поширений у 24 населених пунктах 12 районів області на загальній площі 59,103 га, в тому числі у Тернопільському районі на площі 0,4 га. Аналізуючи фітосанітарний стан щодо цього карантинного бур'яну за останні п'ять років, зроблено висновок, що площі земельних ділянок під карантинним режимом майже не змінилися. За таких обставин проведення заходів щодо локалізації та ліквідації амброзії полинолистої набуває в області дуже великого значення.

Так, амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia* L.) є серйозним конкурентом сільськогосподарських рослин за вологу, світло, поживні речовини та життєвий простір. За середньої густоти стояння амброзія споживає з 1 гектара до 2000 т води, що відповідає 200 мм опадів, виносить з ґрунту поживні речовини в кількості: 135 кг азоту, 40 кг фосфору і 150 кг калію. За сприятливих умов амброзія полинолиста досягає 2 метрів висоти, щільність сходів може досягати до 5-7 тис. кв.м, а фітомаса - до 10 тонн на гектар. Унаслідок надмірного висушування та виснаження ґрунту (коренева система бур'яну проникає в землю на глибину до 4 м) значно знижується урожайність сільськогосподарських культур, а саме: сої - на 60 %, соняшника, картоплі, зернових та овочевих культур на - 40 %, кукурудзи - на 35 %, ріпаку - на 30 %, цукрових буряків — на 18 %.

Явище «амброзія полинолиста» — це проблема державного рівня. Кожна область України реалізує програму з локалізації та ліквідації карантинного організму, що дає змогу значно зменшити площі зараження та не допустити подальшого розповсюдження бур'яну. На розповсюдження карантинного бур'яну впливає, перш за все, перевезення вантажів, заражених насінням цього бур'яну, в основному зернових, олійних та технічних культур. Особливо це небезпечно коли заражений насінневий та посадковий матеріали потрапляють на поля. Переноситься насіння амброзії полинолистої з насінневим матеріалом, відходами, соломною, а також транспортними засобами, тваринами та людьми, розноситься водою під час повені, злив і при зрошенні. Погодні умови не впливають на зменшення площ, адже вид має високу пластичність до температурних коливань.

З огляду на зазначене, найдоцільнішим комплексним засобом боротьби з бур'яном є об'єднання зусиль для знешкодження цієї небезпечної алергенної рослини шляхом застосування агротехнічних, механічних та хімічних методів боротьби. Дані про проведену боротьбу з бур'яном у 2021 році наведені в таблиці.

Виявлення та проведення боротьби з амброзією полинолистою в 2021 році

ТГ	виявлено	проведена боротьба	в т.ч. методами	
			агротехнічним, механічним	хімічним
Великобerezовицька	0,1	0,1	0,1	-

*за даними Головного управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області

Сучасний рівень озеленення на території смт Велика Березовиця відповідає містобудівним нормативам. В існуючих межах населеного пункту зелені насадження загального користування складають 4,95 га.

Втім зелені насадження вздовж доріг селища висаджені в 60-70-х роках ХХ століття досягли вікової межі і потребують заміни у зв'язку з тим, що більшість із них фаутні (заражені омелою) і знаходяться в аварійному стані. Сучасний стан зелених насаджень на території селища потребує покращення шляхом знесення аварійних, фаутних дерев та сухостою, пухонесучих тополь, розширення паркових зон, боротьби з бур'янами та амброзією, озеленення вулиць.

Тваринний світ

Тваринний світ області представлений лісовими та степовими видами. Трапляється що види, які водяться на Поліссі, зустрічаються також у Карпатах. Поліські види поширені в північній частині області. Це куниця лісова і кам'яна, заєць, білка, дикий кабан, рись, вовк, рябчик, тетерев, куріпка та ін.

У південній частині області живуть представники тваринного світу Карпат - горностай, ласка, дикий кіт, дикий кабан, рябчик, орел-сапсан, снігур, кедрівка, козуля, олень.

В області поширені також тварини степу — заєць, сіра і степова полівки, тхір, жайворонок, перепелиця, стрепет. У річках області водяться коропи, карасі, лини, окуні, соми, щуки, у багатьох річках і ставах — цінні хутрові звірі (видра, ондатра), дикі водоплавні птахи.

Унаслідок нераціонального господарювання у минулі десятиліття значно зменшились чисельність популяцій лосів, козуль, оленів дрохв, інших видів тварин. У 1960-х роках зникли дрохви, які були у Кременецькому районі (в 1937 р), немає рябчиків у Шумському районі. Сіра гуска стала надзвичайно рідкісним птахом. Зник стрепет. До ендемічних видів належать подільський кріт, плямистий ховрах, мала кутора, чагарникова полівка.

Деякі види тварин області перебувають під загрозою цілковитого знищення і тому вимагають охорони. Серед них — рідкісні, які занесені до „Червоної книги України” — лелека чорний, тхір степовий, широковоух звичайний, пугач, орлан-білохвіст, кіт лісовий, беркут, кутора мала, скопа, полоз лісовий та інші. На території області заборонено відстрілювати видру, ондатру, білку, сіру куріпку, яструба-перепелятника, ворона та грака.

На території області охороняється 414 видів тварин, з них 195 видів віднесені до Червоної книги України. Загалом в області, з врахуванням регіонально рідкісних видів, охороняється 441 вид тварин (2,9 % від загальної кількості видів області).

Крім цього, охороняється 68 видів тварин, що віднесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), 306 видів - до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), 34 - до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), 40

видів тварин охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), 24 види охороняються відповідно до Угоди про збереження кажанів в Європі (EUROBATS).

Важливою проблемою в області є розповсюдження карантинного організму – американського білого метелика. Упродовж 2016 - 2018 років площа зараження американським білим метеликом на території Тернопільської області була незмінною і складала 55,48 га. Однак, враховуючи те, що шкідник швидко розмножується (дає до трьох поколінь у вегетаційний період) та розповсюджується при сприятливих умовах, протягом двох останніх років площа зараження значно збільшилась. Так, у 2019 році АБМ виявлено зокрема в Тернопільському районі на площі 33,5 га (в 4 населених пунктах). У 2020 році карантинний режим запроваджено ще в 4 населених пунктах різних районів. Отже, за період з 2019 по 2020 роки площа зараження небезпечним карантинним шкідником — американським білим метеликом збільшилась на 143,2 га. Станом на 1 жовтня 2020 року карантинний режим по АБМ на території Тернопільської області запроваджено в 22 населених пунктах 8 районів, на загальній площі 198,68 га.

Згідно з Програмою з локалізації та ліквідації карантинних організмів на території Тернопільської області на 2021—2023 роки на території Великоберезовицької ТГ, в тому числі і смт Велика Березовиця, площа вогнищ американського білого метелика займає 6 га.

АБМ завдає великої шкоди багаторічним насадженням на території області, незважаючи на карантинний статус, метелик досить широко розповсюджений в Україні. На основній території поширення його чисельність та шкідливість за роками значно коливаються. Це зумовлено чутливістю американського білого метелика до температурних коливань та вологості. За сприятливих погодних умов гусінь шкідника повністю пошкоджує навіть лісосмуги.

Висока шкодочинність АБМ зумовлюється високою прожерливістю та плодючістю самок. Одна самка за 1-2 дні здатна відкласти до 2000 яєць. Внаслідок великої потреби в живленні гусениці повністю об'їдають листя на деревах, оповиваючи гілки павутиною. Це призводить до порушення обмінних процесів у рослинах та їх послаблення. Гусениці з 10-15 кладок можуть повністю знищити листя на дереві. Через це знижується врожайність, захисна, декоративна та естетична функції насаджень, погіршуються умови існування фауни. Типовим місцем живлення АБМ є насадження в населених пунктах, присадибних ділянках, садах уздовж доріг. Джерелом заселення шкідників залишаються лісосмуги, де концентрується більшість гнізд метелика.

Зважаючи на розтягнутий період льоту метелика (20-30 днів, масовий триває 11-14 днів) та чутливість його до температурних коливань і вологості повітря, одним з ключових завдань під час боротьби з американським білим метеликом є спостереження за розвитком шкідника та вчасно і правильно проведені заходи.

Упродовж останніх років площі зараження АБМ на території Тернопільської області значно збільшуються. Поширюється АБМ транспортними засобами при перевезенні сільськогосподарської продукції та промислових вантажів, які рухаються з регіонів масового поширення шкідника (північна, південна та центральна частини України). Зазвичай, у кліматичних умовах Тернопільської області метелик розвивається у двох поколіннях, але за останні роки погодні умови значно вплинули на настання початку і розвитку окремих фаз онтогенезу АБМ та їх тривалість упродовж вегетаційного періоду. Основним фактором розмноження регульованого шкідливого організму на території області є необізнаність населення про американський білий метелик, його шкодочинність та методи боротьби. Шкідник зустрічається у лісосмугах, де гусениці метелика живляться переважно інвазивними деревними породами, насамперед кленом ясенелистим (*Acer negundo*). Боротьба з цим кленом «розплідником» значно зменшить чисельність шкідника. Легковажне ставлення до такої проблеми як розповсюдження і боротьба з карантинним шкідником — американським білим

метеликом та недостатнє фінансування заходів зі знищення вогнищ даного шкідника призводять до збільшення площ зараження на території Тернопільської області.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду України

На території смт Велика Березовиця природно-заповідний фонд представлено гідрологічною пам'яткою природи місцевого значення «Джерело Пресвятої Трійці». Оголошена рішенням Тернопільської обласної ради від 20.08.2010 № 1043. Заповідний об'єкт знаходиться в 100 м на схід від колії по вул. Зелена у селищі. Площа пам'ятки займає 0,23 га. Паспорт пам'ятки на даний час не виготовлено, охоронна зона не встановлена.

Природно-заповідний об'єкт являє собою джерело питної води, цінне у історико-культурному, науково-пізнавальному, естетичному, оздоровчому та господарському відношеннях.

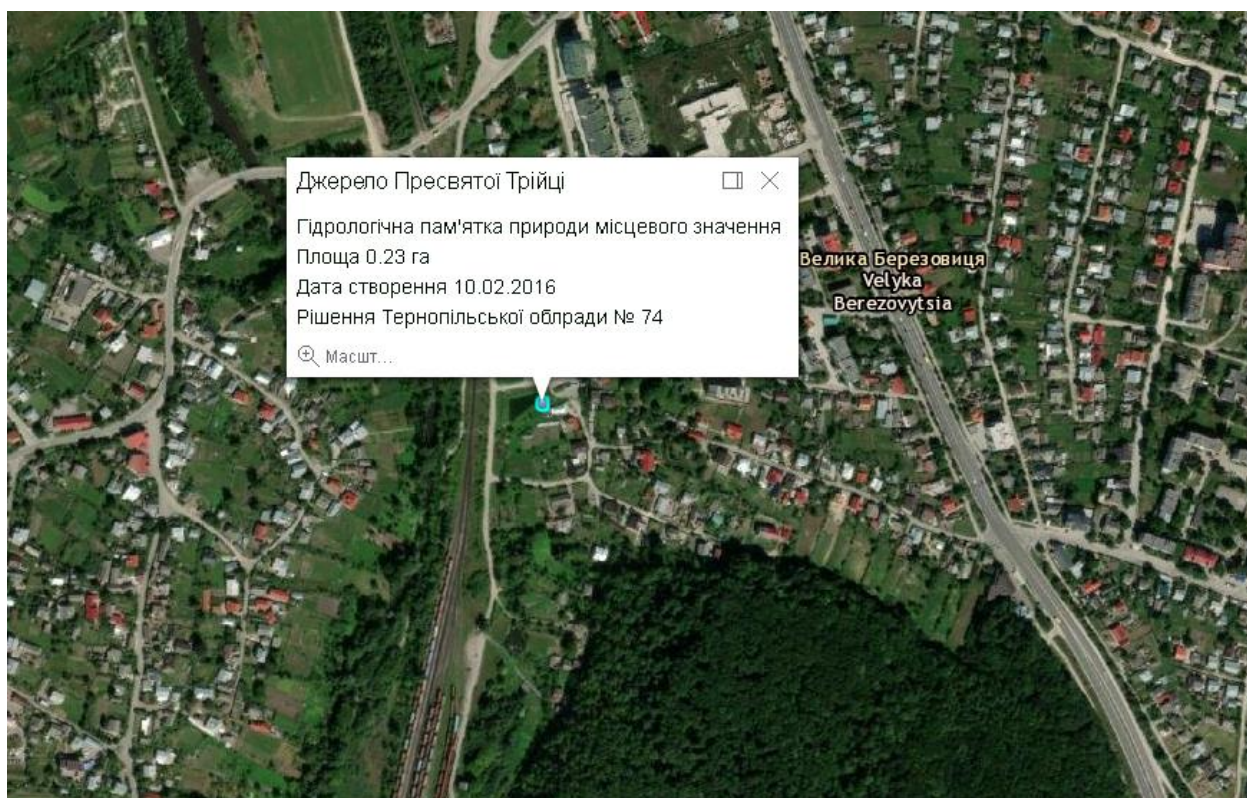

Рис. 3.6.1. Місце розташування гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Джерело Пресвятої Трійці».

Відношення площі природно-заповідного фонду до теперішньої площі території смт Велика Березовиця («показник заповідності») становить 0,03 %, що є недостатнім відповідно до нормативних вимог (ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій»).

Території, зарезервовані з метою наступного заповідання

Дані щодо наявності територій, зарезервованих з метою наступного заповідання, в межах смт Велика Березовиця та на прилеглих територіях відсутні⁷.

⁷ Перспективи розширення мережі природно-заповідного фонду Тернопільської області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ecology.te.gov.ua/prirodno-zapovidnij-fond/perspektivi-rozshirennya-ploshi-prirodno-zapovidno/#l-perspektivi-rozshirennya-ploshi-prirodno-zapovidno>

Території та об'єкти екологічної мережі

Збереження біотичного і ландшафтного різноманіття шляхом створення нових та вдосконалення існуючих заповідних територій, формування регіональної екологічної мережі є одним з пріоритетних напрямків розвитку заповідної справи.

Біологічне різноманіття України охороняється як національне надбання. Збереження та стале використання біорізноманіття є невід'ємною умовою сталого розвитку держави та визначено однією з пріоритетних складових екологічної політики.

Прийнятий у 2000 році Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» та Закон України «Про екологічну мережу України» є законодавчою основою для організації заходів щодо формування екологічної мережі.

Ця програма є основою оптимізації системи природоохоронних територій та об'єктів природно-заповідного фонду області та об'єднання їх у вигляді складових структурних елементів екомережі з розрізненими ділянками природних та антропогенно трансформованих ландшафтів у єдиний екологічний каркас регіону.

На виконання вимог статті 15 Закону України «Про екологічну мережу України» рішенням Тернопільської обласної ради від 18 червня 2009 року № 619 затверджено Регіональну схему формування екологічної мережі Тернопільської області. Подальша деталізація регіональної схеми екологічної мережі області на локальному рівні з виділенням структурних елементів екомережі не проводилась. У регіональній схемі формування екомережі Тернопільської області визначено 24 екокоридори (з них два національного значення – Дністровський та Галицько-Слобожанський), 25 природних ядер (два національного значення – Медоборське та Кременецьке).

Згідно з Регіональною схемою формування екологічної мережі Тернопільської області територія смт Велика Березовиця входить до складу Серетського міжрегіонального екокоридору (рис.3.6.2). Місцева екологічна мережа селищною радою не розроблена.

Рис.3.6.2. Фрагмент Регіональної схеми формування екологічної мережі Тернопільської області: розташування смт Велика Березовиця відносно об'єктів екологічної мережі.

Території Смарагдової мережі

Розташування смт Велика Березовиця відносно об'єктів української частини Смарагдової мережі Європи відображено на рис.3.6.3. На відстані 5,2 км на північ знаходиться найближча територія Seretskyi (код території: UA0000189). Площа – 6489 га, кількість видів птахів: 35, кількість інших видів: 26, кількість типів природних оселищ: 7.

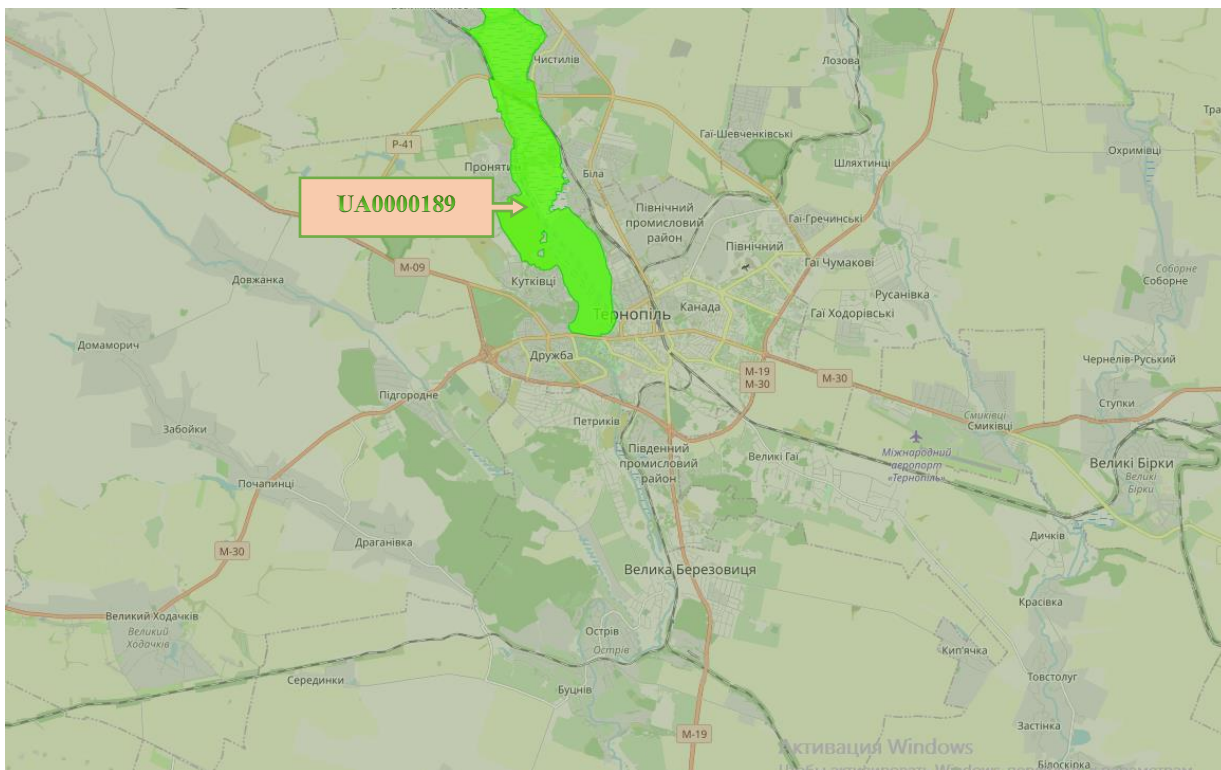

Рис.3.6.3. Схема розташування найближчої території Смарагдової мережі України

3.7. Поводження з відходами

Промислові відходи в області утворюються на основних та побічних виробництвах переробної, харчової, машинобудівної, легкої промисловості і внаслідок спалювання твердого палива та експлуатації автомобільного транспорту. За інформацією Головного управління статистики у Тернопільській області, дані щодо показників поводження з відходами за 2021 рік відсутні, так як відповідно до Закону України „Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” статистична та фінансова звітність може подаватися респондентами до органів державної статистики протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності. В місті Тернополі відсутній полігон для зберігання промислових відходів. Промислові відходи, що не мають подальшого збуту або відсутні технології їх утилізації, тимчасово зберігаються на територіях підприємств.⁸

В промисловій зоні смт Велика Березовиця по вул.Студинського, 13 організовано асфальтобетонне виробництво. Відповідно до Висновку з оцінки впливу на довкілля № 04/484 – 2021698015/1 (Додаток 7) під час виробничого процесу утворюватимуться наступні відходи:

- гравій, щебінь, пісок, мука доломітова, заповнювачі, гіпсоцементи, мастика гідроізоляційна, речовини зв'язувальні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані,

⁸ Екологічний паспорт Тернопільської області за 2021 рік.

- їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням - 3,45 т/рік;
- пісок зіпсований, забруднений або неідентифікований, його залишки, які не можуть бути використані за призначенням (промаслений пісок) - 0,097 т/рік;
- шлам масловловлювачів - 0,136 т/рік;
- залишки очищення резервуарів для зберігання, що містять нафтопродукти - 0,814 т/рік;
- одяг зношений чи зіпсований - 15 комплектів;
- взуття зношене чи зіпсоване - 15 пар;
- відходи, одержані в процесі зварювання - 0,018 т/рік;
- відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн - 0,824 т/рік.

Зберігання відходів здійснюється відповідно до Закону України «Про управління відходами».

Санітарне очищення та захоронення твердих побутових відходів, що утворюються в результаті життєдіяльності населення, є однією з найгостріших екологічних проблем у сфері комунального господарства. Це пов'язано зі значним забрудненням навколишнього середовища, що супроводжується негативним впливом на живі організми. На сьогодні ситуація виглядає наступним чином: спостерігається постійне зростання обсягів накопичення відходів на рівні з низьким показником їхнього повторного використання та знешкодження.

Виконавчим комітетом Великоберезовицької селищної ради 11.10.2022 року прийнято рішення №333 «Про розроблення схеми санітарного очищення населених пунктів Великоберезовицької ТГ». На даний час схема санітарного очищення смт Велика Березовиця не розроблена.

Великберезовицькою селищною радою укладено договір про надання послуг з поводження з побутовими відходами з приватним підприємством «Катруб». Згідно з цим договором для вивезення твердих побутових відходів за контейнерною схемою використовуються технічно справні контейнери місткістю 1,1 куб. метрів в кількості 24 шт., що належать ПП «Катруб». Також проводиться вивезення твердих відходів за безконтейнерною схемою у закритих ємкостях з відходами місткістю не більше як 0,12 куб. метрів.

Роздільне збирання таких компонентів побутових відходів як полімерні відходи, скло, паперу, кольорові метали, небезпечні відходи, органічна складова ТПВ, у селищі Велика Березовиця не здійснюється. При цьому за останні 5 років по смт Велика Березовиця збір вторсировини становить: скла - 36 т, паперу - 387 т, пластику - 298 т.

На території смт Велика Березовиця розташоване сміттєзвалище твердих побутових відходів, загальною площею 0,60 га, яке наданий час є не діючим. В подальшому Великоберезовицька селищна рада планує здійснити рекультивацію сміттєзвалища.

Вивіз відходів здійснюється на Теробовлянський полігон твердих побутових відходів в с. Плебанівка товариства з обмеженою відповідальністю «ЕКО БАЛАНС ТЕР».

Обсяги утворення твердих побутових відходів у смт Велика Березовиця за останні 5 років відображено нижче на графіку (Додаток 8).

Як видно з графіку простежується зростання обсягів ТПВ за останні 2 роки. Так, і в 2021 році, і в 2022 році обсяги ТПВ збільшилися на 14 % відносно попередніх років.

3.8. SWOT-аналіз екологічної ситуації території

SWOT-аналіз стану навколишнього природного середовища смт Велика Березовиця був проведений на підставі матеріалів щодо стану довкілля та за результатом визначення обсягів CEO шляхом громадського обговорення і консультацій з відповідними підрозділами з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я обласної державної адміністрації. Узагальненні результати SWOT-аналізу екологічної ситуації на території селища наведені нижче у таблиці.

Таблиця 3.8.1.

SWOT-аналіз екологічної ситуації смт Велика Березовиця

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Задовільний стан атмосферного повітря • Наявність об'єкта природно-заповідного фонду • Рівень озеленення селища відповідає нормативним вимогам • Наявність лісового масиву, що використовується для короткочасного відпочинку населення • Організований вивіз ТПВ • Наявність рекреаційних ресурсів (ліс, річка) • Безпечний радіоекологічний стан селища • Наявність водних об'єктів 	<ul style="list-style-type: none"> • Значний рівень метану в атмосферному повітрі • Проходження автодороги М19 з інтенсивним рухом територією селища • Незадовільний стан дорожнього покриття • Наявність промислового підприємства високого класу санітарної шкідливості • Розповсюдження таких карантинних організмів як американський білий метелик та амброзія полинолиста • Низький «показник заповідності» • Відсутність проекту землеустрою щодо організації і встановлення меж території природно-заповідного фонду,

	<p>її охоронної зони</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відсутність місцевої схеми формування екомережі • Неповне охоплення житлового фонду та об'єктів соціальної сфери централізованим водопостачанням та каналізацією • Розташування частини фільтраційних ставків очисних споруд м.Тернополя на території селища • Не відповідність питної води нормативним вимогам • Проходження територією селища магістральних газопроводів • Відсутність встановлених меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг • Відсутність результатів досліджень стану довкілля на здоров'я населення • Відсутність централізованого відведення та очищення дощових та снігових вод • Відсутність схеми санітарного очищення селища • Відсутність роздільного збору ТПВ • Наявність недіючого сміттєзвалища, яке потребує рекультивації • Незадовільний стан зелених насаджень на території селища (наявність аварійних, фаутичних дерев та сухостою, пухонесучих тополь) • Розміщення кладовищ в житловій зоні з порушенням санітарних норм
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток альтернативної енергетики • Інтенсивний розвиток туристично-рекреаційної сфери • Формування на регіональному рівні комплексної системи управління твердими побутовими відходами • Підвищення енергоефективності у виробництві, житлово-комунальній та соціальній сферах • Запровадження політики використання екологічно безпечних технологій 	<ul style="list-style-type: none"> • Тенденції зміни клімату • Природні та техногенні катастрофи • Зростання рівня захворюваності населення внаслідок забруднення довкілля • Знищення біорізноманіття через надмірний антропогенний вплив на природні комплекси та об'єкти • Зростання алергічних захворювань населення внаслідок цвітіння амброзії полинолистої • Блокування вихідного біоценозу через розповсюдження борщівника Сосновського • Зростання рівня забруднення водних об'єктів внаслідок відсутності систем

Прогнозні зміни стану навколишнього середовища, якщо документ державного планування не буде затверджено

Виявлені сильні та слабкі сторони, можливості та загрози формують чітке уявлення про поточну екологічну ситуацію, проблеми та можливості їх вирішення. Виходячи з розглянутих у розділі антропогенних факторів та напрямків їх впливу можемо сформулювати основні прогностні зміни стану довкілля, якщо документ державного планування не буде затверджено.

Враховуючи дані моніторингу стан атмосферного повітря на території смт Велика Березовиця можна вважати задовільним. Однак простежується тенденція підвищення рівню метану в атмосферному повітрі. Відповідно до розрахунків впливу діяльності у частині землекористування на клімат населений пункт знаходиться в статусі емітента парникових газів. Суттєвим джерелом забруднення виступає автотранспорт. Якість повітря може погіршуватись з причин експлуатації технічно зношеного транспорту, сумнівної якості пального, недосконалої організації дорожнього руху, стану дорожнього покриття та за несприятливих метеорологічних умов. На сьогодні спостерігається тенденція до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від транспортних засобів, яка ймовірно продовжуватиметься, оскільки існує потенціал для подальшого зростання рівня автомобілізації.

Отже без впровадження проектних рішень щодо запобігання змін клімату, зокрема збільшення озеленення населеного пункту, продовжуватиметься цей напрямок.

В Україні в умовах нестабільної економіки та загостреної екологічної ситуації зміна клімату може мати серйозні наслідки. Результати наукових досліджень, проведених в останні роки, свідчать про те, що зміна клімату в Україні помітно впливає на сільське та лісове господарство, водні та прибережні ресурси. Висока вірогідність суттєвої зміни врожайності сільськогосподарських культур. У процесі потепління клімату на території України ймовірно буде проходити трансформація типів лісу, його видового складу, продуктивності та стабільності.

У майбутньому, зі збільшенням кількості житлової забудови без належної системи опалення, без оптимізації розміщення нових суб'єктів виробничої діяльності з урахуванням екологічних вимог, а також комунальних підприємств, рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все, матиме тенденцію зростання.

За умови відсутності стовідсоткового охоплення системою централізованого каналізування населеного пункту продовжуватиметься забруднення ґрунтів та ґрунтових вод.

Існуюча тенденція до збільшення обсягів утворених відходів у довготривалій перспективі матиме додаткове зростання через збільшення кількості населення. Тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним, зокрема запровадження роздільного збору ТПВ. Наявність на території населеного пункту не рекультивованого сміттєзвалища призводить до негативного впливу на навколишнє середовище та створює ризики впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань органів в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Важливою проблемою селища є розповсюдження такого карантинного організму як американський білий метелик. Відрізняється всеїдністю і дуже високою плодючістю. Гусені шкідника здатні завдати величезної шкоди сільському господарству. Шкодочинність гусені у промислових садах призводить до порушення процесів обміну у рослинах та їхнього ослаблення, внаслідок чого знижується врожайність плодівих

культур, а при сильному ураженні - загибель плодкових дерев. Також знижуються захисна, декоративна, естетична функції зелених насаджень, тому заходи боротьби з такими карантинними організмами вкрай важливі для населення і сільського господарства Тернопільської області. Вкрай необхідне проведення комплексу заходів з локалізації та ліквідації вогнищ карантинних організмів на території населеного пункту і поступове зменшення площ зараження карантинними організмами.

До чинників, що впливають на стан здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, можна віднести: забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов території селища для проживання населення та забезпечення установами громадського обслуговування, у тому числі закладами охорони здоров'я, відповідно до державних будівельних норм.

Особливе занепокоєння викликає своїм катастрофічним поширенням амброзія полинолиста, як надзвичайно злісний бур'ян, а також особливо небезпечний об'єкт для здоров'я людини, адже квітковий пилок у період цвітіння викликає серед населення алергічне захворювання — амброзійний поліноз. Карантинний бур'ян завдає великої шкоди для сільського господарства при потраплянні на поля із зараженим насінням, при проростанні. Амброзія полинолиста здатна витіснити культурні рослини, внаслідок чого знижується врожайність і погіршується якість сільськогосподарських культур (зерно, заражене насінням амброзії полинолистої, стає неконкурентоздатне на аграрному ринку).

Забезпечення санітарно-гігієнічних умов населеного пункту реалізується шляхом повного охоплення території об'єктами та мережами інженерної інфраструктури, зокрема централізованого водопостачання та водовідведення, дощової каналізації, санітарного очищення території, забезпечення санітарно-гігієнічної сумісності виробничо-комунальних зон із сельбищною та ландшафтно-рекреаційною зонами, як на існуючих, так і на перспективних ділянках містобудівного освоєння. Реалізація цих завдань передбачає визначення комплексу інженерних заходів з досягненням якості постачання комунальних послуг.

Підводячи підсумки аналізу стану навколишнього середовища слід зазначити, що у випадку, якщо генеральний план селища не буде затверджено, враховуючи його коригування та альтернативи, стратегічні цілі щодо розвитку даного населеного пункту не будуть досягнуті, що призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення. Відсутність генерального плану селища з належним функціональним зонуванням території з визначенням певного цільового призначення, а також виконанням низки заходів щодо інженерної підготовки та захисту території, більш ймовірно призведе до подальшого неефективного використання земель.